

ПЛАН ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ УРОКУ

I. Стиль уроку.

Якою мірою зміст і структура уроку відповідають принципам розвиваючого навчання:

А) співвідношення навантаження на пам'ять та мислення учнів;

Б) співвідношення репродуктивної і творчої діяльності учнів;

В) співвідношення засвоєння знань в готовому вигляді (зі слів учителя, підручника) і самостійного пошуку;

Г) які ланки проблемно-евристичного навчання виконуються вчителем і які – учнями (хто ставить проблему, хто формулює її, хто розв'язує);

Д) співвідношення контролю, аналізу та оцінки діяльності учнів, які здійснює вчитель, і взаємооцінки та самоконтролю з боку учнів;

Е) співвідношення спонукання учнів до діяльності (коментарі, які викликають позитивні почуття у зв'язку із зробленою роботою; установки, що стимулюють інтерес; вольове зусилля) та примус (нагадування про оцінку, різкі зауваження, нотації);

Ж) педагогічний такт учителя;

З) психологічний клімат у класі (уміння підтримати атмосферу відвертого спілкування у класі, діловий контакт чи інші настрої).

Особливості самоорганізації вчителя:

А) підготовленість до уроку (ступінь оволодіння змістом і структурними компонентами уроку);

Б) робоче самопочуття на початку уроку і в процесі його проведення (зібраність, енергійність, наполегливість, оптимістичний підхід, педагогічна винахідливість тощо).

II. Організація пізнавальної діяльності учнів

1. Якою мірою забезпечувалися умови для продуктивної роботи мислення і уваги:

А) як досягалися осмисленість, цілісність сприймання учнями матеріалу;

Б) як використовувалися установки і в якій формі (переконання, навіювання);

В) як досягалися зосередженість та стійкість уваги учнів;

Г) які форми роботи використовувалися для актуалізації в пам'яті учнів раніше засвоєних знань, необхідних для розуміння нового матеріалу (індивідуальне опитування, співбесіда з класом, вправи на повторення тощо).

2. Організація діяльності мислення і уваги учнів в процесі формування нових знань та умінь:

А) на якому рівні формувалися знання (конкретно-чуттєвих уявлень, понять, узагальнених образів, "відкриття", виведення формул тощо);

Б) які психологічні закономірності враховувалися при формуванні уявлень, понять, створенні нових образів;

В) якими прийомами стимулювалися активність, самостійність мислення учнів (система запитань, створення проблемних ситуацій, проблемно-евристичні задачі різного рівня, задачі з недостатньою або зайвою кількістю даних, пошукова, дослідницька робота на уроці тощо);

Г) яким є рівень досягнутого розуміння (описовий, порівняльний, пояснюючий, узагальнюючий, оціночний, проблемний); як учитель керував формування переконань та ідеалів;

Д) які види творчих робіт використовувалися на уроці і як учитель керував творчою уявою учнів (пояснення теми та мети роботи, умов її виконання, навчання відбору та систематизації матеріалу, а також обробці результатів та оформленню роботи).

3. Закріплення результатів роботи:

А) формування навичок за допомогою вправ;

Б) попередження інтерференції та навчання переносу раніше засвоєних навичок на нові умови роботи.

III. Організованість учнів.

1. Аналіз рівня розумового розвитку, ставлення до навчання і особливостей самоорганізації окремих учнів (у межах можливого).

2. Які групи учнів за рівнем научуваності виділяє вчитель і як поєднує фронтальну роботу в класі з груповими та індивідуальними формами.

IV. Врахування вікових особливостей учнів.

Як враховуються вікові особливості учнів в усіх ланках проведення уроку.

V. Висновки і пропозиції.

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ УРОКУ

Оцінюються: організація, рівень адекватності, ступінь прояву (чи виконання) і досягнення цих аспектів уроку.

Застосовується така бальна оцінка показників:

• 5 балів відповідає максимуму реалізації цієї якості, цілей, результатів чи виду діяльності;

• 4 бали – цей показник, якості, що розвиваються в ході уроку чи вид діяльності здійснюється на допустимому рівні (часто);

• 3 бали – цей показник, якості або вид діяльності здійснюються на критичному рівні (рідко);

• 2 бали – цей показник, якість виявляється дуже рідко і недостатньо виражена;

• 1 бал – цей показник, якість слабко виражені чи вид діяльності неефективний;

• 0 балів – цей показник, якість не виражені або вид діяльності не використовується.

№	Аспекти аналізу	Бали					
		0	1	2	3	4	5
1	Наявність психологічних цілей уроку						
2	Мотивація (проблематизація) через:						
	• постановку мети (зв'язок із майбутніми знаннями)						
	• формування асоціативного ряду (зв'язок із попереднім знанням)						
	• «побутова» мотивація (де в житті застосовується дане знання)						
3	Структура навчальної діяльності на уроці:						
	• орієнтація в навчальному матеріалі						
	• цілепокладання						
	• проектування майбутньої діяльності						
	• організація роботи						
	• реалізація поставлених цілей і задач						
	• оцінювання результатів						
	• корекція діяльності учнів						
4	Психологія навчання						
	Установка на:						
	• увагу						
	• розуміння						
	• запам'ятовування						
	• застосування						
	Розвиток теоретичного інтелекту (за Р.С.Немовим)						
	Установка на:						
	• понятійний лад мислення (риторика)						
	• мовний інтелект						
	• внутрішній план дій						
	Удосконалювання практичного інтелекту (за Р.С.Немовим)						
	Установка на розвиток:						
	• заповзятливості						
	• ошадливості						
	• уміння швидко й оперативно розв'язувати задачі						
	Опора на різні види пам'яті:						
	• образну						
	• словесно-логічну						
	• емоційну						
5	Формування способів розумових дій						
	• Порівняння, аналіз						
	• Узагальнення, синтез						
	• Поняття, класифікація						
	• Судження, умовивід						
	• Уява, інтуїція						
	• Рефлексія (переосмислення)						
6	Урахування індивідуальних особливостей учнів						
	• Знання психофізіологічних особливостей						
	• Рівнева диференціація						
	• Диференціація ступеня допомоги						
7	Особистісно-орієнтований підхід						
	• Розуміння дітей						
	• Визнання дітей						
	• Прийняття дітей						
	• Співпереживання (емпатія)						
	• Цінування						

	Урахування пізнавального профілю дитини:								
	• ведучого типу суб'єктного досвіду								
	• форм навчального матеріалу								
	Методи і прийоми:								
	• діалог								
	• полілог								
	• ігрові і рефлексивні								
	• педагогічна підтримка								
	• створення ситуації успіху								
	• створення ситуації індивідуального і колективного вибору								
	• вибір змісту і способу навчальної роботи								
8	Формування самокеруючих механізмів особистості (за Г.Селевко)								
	• Пізнавальна мотивація								
	• Морально-вольова мотивація								
	• Самоаналіз								
	• Самоконтроль								
	• Самовиховання								
	• Самонавчання, самоосвіта								
	• Самоствердження (Я-концепція)								
	• Саморегуляція								
	• Самооцінювання								
9	Взаємини, психологічний клімат								
	• Групова згуртованість								
	• Конфліктність у навчальному колективі								
	• Задоволеність роботою на уроці								
	Стиль педагогічної діяльності:								
	• емоційно-імпровізаційний								
	• емоційно-методичний								
	• розсудково-імпровізаційний								
	• розсудково-методичний								
	Стиль педагогічного спілкування								
	• діалогічний								
	• альтруїстичний								
	• пасивно-індиферентний								
	• рефлексивно-маніпулятивний								
	• конфліктний								
	• авторитарно-монологічний								
	Тип взаємодії учнів на уроці:								
	• кооперація (співпраця)								
	• конкуренція								
	• відособленість								

Лист спостереження уроку

ППП вчителя _____ Предмет _____

Дата _____ Клас _____

Тема уроку _____

Вимоги до діяльності вчителя	Вимоги до роботи учнів
1. Початок уроку	1. Увага учнів на різних етапах уроку:
2. Повторення і перевірка знань	на початку
3. Теоретичний рівень викладу	в середині
а/ науковість	в кінці
б/ логічність	2. Активність учнів при опитуванні
в/ систематичність	при вивченні

г/ послідовність		при закріпленні	
д/ доступність		3. Інтерес до теми	
4. Розкриття теми		4. Міцність знань	
5. Відбір матеріалу		умінь	
6. Організація уваги		навичок	
7. Виховна сторона уроку		5. Самостійність думок	
8. Використання ТЗН, наочності, дидактичного матеріалу		6. Ставлення до вчителя	
9. Індивідуальний підхід		7. Культура праці	
10. Емоційність розповіді		8. Мова	
11. Педагогічний такт		9. Питання до вчителя	
12. Мова		10. Самоконтроль	
13. Розрахунок часу		11. Дисципліна	
14. Організація самостійної роботи		готовність до уроку	
а/ зміст		під час уроку	
б/ методика		під час самостійної роботи	
15. Об'єктивність		під час пояснення	
16. Домашнє завдання		під час повідомлення д/з	
17. Поради		реакція на дзвінок	
18. Думка вчителя, що проводив урок			

Лист спостереження уроку

ППП вчителя _____ Предмет _____

Дата _____ Клас _____

Тема уроку _____

Обладнання уроку:	
- які засоби навчання використовував вчитель	
- чи підготовлені наочні матеріали і ТЗН	
- як підготовлена класна дошка до уроку	
Тип і структура уроку:	
- який тип уроку вибраний	
- місце уроку в системі уроків з цього розділу	
- як здійснювався зв'язок уроку з попередніми темами	
- які етапи уроку, їх послідовність, логічний зв'язок	
- відповідність структури цьому типу уроку	
- як забезпечувалась цілісність і завершеність уроку	
Зміст уроку:	
- чи відповідає зміст програмі, завданням уроку	
- формуванню яких знань, умінь, навичок він сприяє	
- з яким матеріалом учні працювали вперше, які знання, уміння і навички формувалися і закріплювалися на уроці	
- як матеріал уроку сприяв розвитку творчих сил і здібностей учнів	
- які загальнонавчальні і спеціальні уміння і навички розвивалися	
- як здійснювались міжпредметні зв'язки	
- чи дотримувалися внутрішньпредметні зв'язки	
- чи сприяв зміст уроку розвитку інтересу до навчання	
Реалізація принципів навчання:	

- в чому виявилась науковість навчання, зв'язок з життям, практикою	
- як реалізовувався принцип доступності навчання	
- з якою метою використовувався кожний вид наочності	
- як дотримувався принцип систематичності і послідовності формування знань	
- як досягалась усвідомленість, активність і самостійність учнів, як здійснювалося керівництво навчанням на уроці	
- якою мірою здійснювався розвиток учнів на уроці	
- який характер пізнавальної діяльності переважав (репродуктивний, пошуковий, творчий)	
- як реалізовувались індивідуалізація і диференціація навчання	
- як стимулювалось позитивне ставлення до навчання	
Методи навчання:	
- пояснювально-ілюстративні	
- репродуктивні	
- методи проблемного навчання	
а/ проблемний виклад	
б/ частково-пошукові	
в/ дослідницькі методи	
- методи контролю і самоконтролю	
- якою мірою використані методи відповідали завданням уроку	
- який характер пізнавальної діяльності вони забезпечували	
- як планувалась і проводилась самостійна робота і чи забезпечувала вона розвиток пізнавальної самостійності учнів	
- яка ефективність використаних прийомів і методів навчання	
Організація навчальної діяльності на уроці:	
- як здійснювалась постановка задач на кожному етапі уроку	
- як поєднувались різні форми: індивідуальна, групова	
- чи здійснювалось чергування різних видів діяльності учнів	
- як вчитель здійснював розвиток учнів (розвиток логічного мислення, критичність думки, вміння порівнювати, робити висновки)	
- які прийоми використовував вчитель для організації учнів	
- як підводив підсумки етапів і всього уроку	
Організація пізнавальної діяльності учнів	
1. Якою мірою були забезпечені умови для продуктивної роботи мислення і уваги:	
а/ як досягав вчитель потрібної вибірковості, усвідомленості, цілісності сприймання учнями змісту, що вивчається	
б/ які використовував установки і в якій формі (переконання, навіювання)	
в/ як досягав вчитель зосередженості стійкості уваги	
г/ які були використані форми роботи для актуалізації в пам'яті раніше засвоєних знань, необхідних для розуміння нового матеріалу (інд. опитування, співбесіда з класом, вправи)	
2. Організація діяльності мислення і уваги учнів в процесі формування нових знань і умінь:	

а/ на якому рівні формувались знання учнів (на рівні конкретних уявлень, понять, узагальнюючих образів, “відкриттів”, виведення формул тощо)	
б/ за допомогою яких прийомів і форм роботи досягав учитель активності і самостійності мислення учнів (система запитань, створення проблемних ситуацій, різні рівні проблемно-евристичного розв’язання задач, використання задач з зайвими даними, організація пошукової і дослідницької діяльності на уроці тощо)	
в/ якого рівня розуміння (описового, порівняльного, пояснювального, узагальнюючого, оцінного, проблемного) досягав учитель	
г/ які види творчих робіт були використані на уроці і як керував учитель творчою уявою учнів (пояснення теми і мети роботи, умови її виконання, навчання відбору і систематизації матеріалу, а також обробці результатів і оформленню роботи)	
3. Закріплення результатів роботи:	
а/ формування навиків шляхом вправ	

Схема спостереження і аналізу уроку

Основні частини уроку	Методи діяльності		Допомога, що використовується
	вчителя	учня	
Особливості ведення уроку вчителем	Чому навчилися учні	Що потрібно поліпшити на уроці	
Види контролю	Що контролюється	Форми і прийоми контролю	Висновки по контролю
Діяльність вчителя	Мотиви поведінки і станів учнів	Зауваження	
Час і структурні компоненти уроку	Діяльність		Зауваження по уроку
	вчителя	учнів	